
Aan	: College
Van	: Concerncontrol
Datum	: 1 juli 2020
Onderwerp	: BDO-benchmark Nederlandse gemeenten 2020

“Hoe is het gesteld met de financiële positie van de Nederlandse gemeenten?”¹

Dat is de vraag die BDO zich heeft gesteld en met een rapportage in april 2020 heeft beantwoord. Bij de afronding van het onderzoek kwam de wereld in de coronacrisis terecht. De financiële gevolgen daarvan voor de gemeenten waren ten tijde van de publicatie van deze benchmark (maar ook nu in juli 2020) nog niet te overzien. Zowel de bevindingen in deze benchmark, als ook de hierna volgende nadere beschouwing van de positie van Alphen aan den Rijn in de benchmark, gaan dan ook voorbij aan de corona crisis.

BDO heeft de benchmark gebaseerd op de gepubliceerde jaarcijfers van 349 gemeente over 2018. Sinds de jaarrekening 2015 en de begroting 2016 zijn gemeenten verplicht een aantal financiële kengetallen op te nemen:

1. De solvabiliteit
2. De netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)
3. De structurele exploitatieruimte
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit

Aan die kengetallen wordt door de provincies vanuit hun toezichhoudende rol een signaleringswaarde toegekend van ‘minst risicovol’, ‘neutraal’ en ‘meest risicovol’.

BDO heeft deze informatie vertaald naar een “Financiële Stresstest Gemeenten”. De kengetallen worden via een wegingsmethode omgezet naar een cijfer. Als een gemeente op alle kengetallen een score heeft van ‘minst risicovol’ dan verdient het 100 punten en daarmee een rapportcijfer ‘10’. De laagste score komt uit op een rapportcijfer ‘3’.

De uitslag wordt voor 70% bepaald door de scores op ‘solvabiliteit’ en de ‘schuldquote’, waarop respectievelijk maximaal 4 en 3 punten gescoord kunnen worden. De drie andere kengetallen worden door BDO minder zwaar gewogen. Behalve de mindere ‘weging’ in het eindresultaat, is uiteindelijk ook de spreiding van die scores binnen de gemeenten zeer beperkt. Met andere woorden: de resultaten op die kengetallen liggen veelal dicht bij elkaar en zijn dan niet onderscheidend genoeg om daaraan conclusies te kunnen verbinden. Daarom wordt in de hierna volgende globale analyse alleen gekeken naar de kengetallen solvabiliteit en schuldquote.

¹ ©BDO-benchmark Nederlandse gemeenten 2020

De **solvabiliteit** wordt hierbij gedefinieerd als: “De mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.”

De solvabiliteit wordt berekend op basis van de omvang van het Eigen Vermogen van de gemeente ten opzichte van het totaal aan bezittingen (het balanstotaal). Of met andere woorden: hoeveel van je bezit is met eigen vermogen gefinancierd. Hoe hoger het percentage, hoe beter.

De **schuldquote** is gedefinieerd als: “De mate waarin de rente en aflossingen op de exploitatie drukken.”

De schuldquote wordt berekend door de gemeentelijke schuldenlast af te zetten tegen de totale baten van de gemeente. Hoe lager het percentage, hoe beter.

BDO doet een tweetal algemene waarnemingen.

1. De solvabiliteit laat over de jaren heen een dalende trend zien. Van gemiddeld 40% in 2010 naar gemiddeld 35% in 2018 en een prognose van 31% in 2020 en 25% in 2023.
2. De schuldquote laat een stijgende trend zien. In 2017 was dat gemiddeld nog 48% in 2018 49%. De prognose is een forse stijging in 2020 tot 65%.

Na een aantal beschouwingen over de diverse kengetallen volgen vanaf pagina 51 van het rapport de scores per gemeente, ingedeeld in grootte-groepen.

Alphen aan den Rijn staat met een rapportcijfer van ‘10’ in de top vier van de 100.000+ gemeenten.

GEMEENTEN MET > 100.000 INWONERS

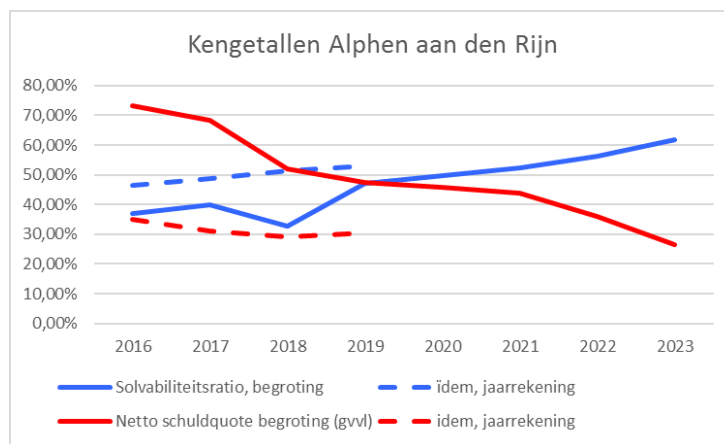
Ranking	Gemeente	Inwoners	Provincie	Solvabiliteit	Score	Netto schuldquote gecorrigeerd	Score	Grond-exploitatie	Score	Structurele exploitatie-ruimte	Score	Belasting-capaciteit	Score	Rapportcijfer
1	Tilburg	217.259	NB	75,0%	4,0	7,0%	3,0	8,0%	1,5	5,0%	1,0	77,0%	0,5	10
2	Amsterdam	862.965	NH	58,0%	4,0	75,0%	3,0	-8,6%	1,5	1,4%	1,0	81,0%	0,5	10
3	Dordrecht	118.654	ZH	52,0%	4,0	52,0%	3,0	7,0%	1,5	3,5%	1,0	92,0%	0,5	10
4	Alphen aan den Rijn	110.986	ZH	51,2%	4,0	29,0%	3,0	14,3%	1,5	1,3%	1,0	101,5%	0,3	10
5	's-Hertogenbosch	154.205	NB	53,0%	4,0	26,0%	3,0	4,0%	1,5	0,0%	0,6	82,0%	0,5	10

Dat is natuurlijk een mooi resultaat. Maar deze ‘momentopname’ vertelt nog niet het hele verhaal. Daarvoor is het goed om niet alleen naar de ‘stand’ van 2018 te kijken, maar ook naar de historische en verwachte ‘ontwikkelingen’. Daarvoor kunnen we putten uit de intern beschikbare cijfers.

Onze eigen cijfers zien er als volgt uit:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Solvabiliteitsratio, begroting	37,00%	40,00%	32,83%	47,08%	49,63%	52,46%	56,31%	61,84%
idem, jaarrekening	46,49%	48,66%	51,20%	53,04%				
Netto schuldquote begroting (gvvl)	73,37%	68,33%	52,03%	47,34%	45,73%	43,93%	35,92%	26,38%
idem, jaarrekening	35,10%	31,09%	28,98%	30,38%				

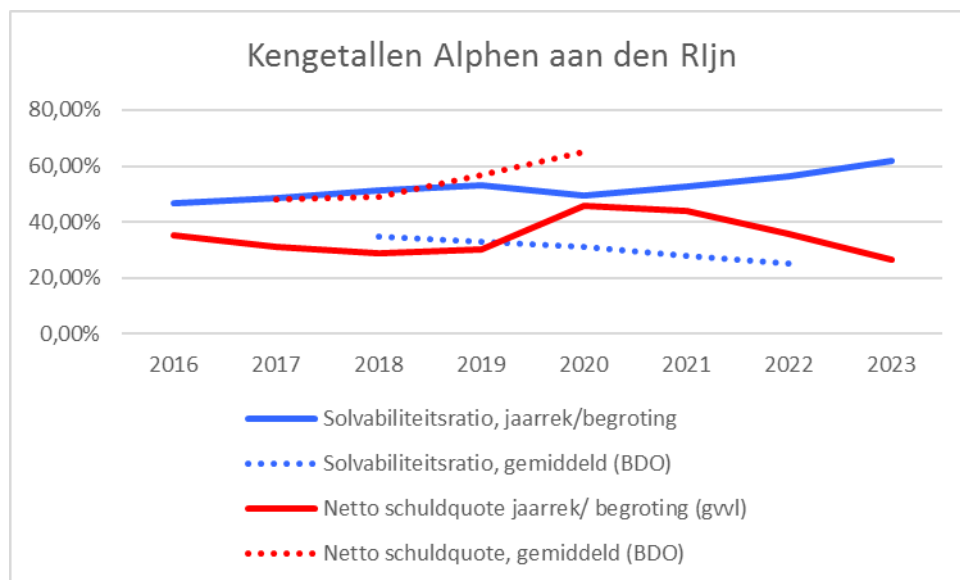
Of grafisch weergegeven:

Uit deze cijfers wordt duidelijk dat

1. de ontwikkeling van de Alphense kengetallen positief is;
2. we op begrotingsbasis de kengetallen 'ongunstiger' ramen dan volgens de realisatiecijfers mogelijk blijkt. Anders gezegd: de solvabiliteit die we inschatten werd in de afgelopen jaren in werkelijkheid nog (veel) beter. Ook de schuldquote ramen we (fors) ongunstiger dan bij de realisatie werkelijkheid is geworden.

Het is ook interessant om te zien hoe we ons vervolgens verhouden tot de door BDO gepresenteerde landelijk gemiddelde² cijfers:

Waarbij wordt aangetekend dat het landelijk gemiddelde cijfer gunstiger is dan de gemiddelde score in de groep 100.000+ gemeenten. Voor 2018 is de gemiddelde score bij de 100.000+ gemeenten op

² De gemiddelde score voor de 100.000+ gemeenten zijn wel beschikbaar voor 2018, maar niet meerjarig. Daarom wordt hier het landelijk gemiddelde cijfer gebruikt.

solvabiliteit 29% (tegen landelijk gemiddeld 35%) en op de netto schuldquote 62,8% (tegen landelijk gemiddeld 49%)

Onze cijfers blijken dus niet alleen (veel) gunstiger te zijn dan de landelijk gemiddelde cijfers maar derhalve ook veel gunstiger dan het gemiddelde cijfer van de 100.000+ gemeenten.

Ook de door BDO geschetste algemene trend van dalende solvabiliteit en stijgende schuldquote lijken hier op dit moment niet aan de orde te zijn. Onze prognoses zijn juist tegengesteld.

Kortom, een nog mooier resultaat dan op het eerste gezicht blijkt.

Deze informatie zal ook aan de orde komen tijdens de collegebijeenkomst van 4 september 2020 bij het onderdeel strategische heroriëntatie.